

โครงการจัดเวทีสาธารณะ

เรื่อง “แนวทางการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับกฎหมายลำดับรอง

ประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒

๑. หลักการและเหตุผล

ด้วยปี พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับคำร้องจากประชาชน จำนวน ๓ คำร้อง ในหลายบริเวณพื้นที่ซึ่งมีที่อยู่อาศัยและทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า (เขตป่าอนุรักษ์) เกี่ยวกับการสำรวจการถือครองที่ดินตามบทเฉพาะกาลของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยผู้ร้องกล่าวอ้างว่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการสำรวจพื้นที่ของประชาชน โดยไม่ให้อุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนในพื้นที่ที่อยู่ในระหว่างการดำเนินคดีหรือเคยถูกดำเนินคดี ทำให้เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา ๒๔๐ วัน ซึ่งเป็นระยะเวลาเร่งรัดการสำรวจการถือครองที่ดินตามกฎหมายแล้ว ประชากรกว่ายังมีพื้นที่ของประชาชนหลายรายไม่ได้เข้าสู่กระบวนการสำรวจการถือครองที่ดินดังกล่าว และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยังได้รับคำร้องเกี่ยวกับกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อร่างกฎหมายลำดับรอง จำนวน ๒ คำร้อง โดยผู้ร้องกล่าวอ้างว่า วิธีการรับฟังความคิดเห็นของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่กระทำผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพียงอย่างเดียวนั้น ไม่มีกลไกหรือช่องทางอื่นที่ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อีก เป็นอุปสรรคต่อการแสดงความคิดเห็นของประชาชนที่อยู่อาศัยและทำกินในเขตป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ห่างไกล ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้โดยสะดวก ส่งผลให้ประชาชนกว่า ๔,๐๐๐ ครัวเรือน ไม่สามารถให้ความเห็นต่อกฎหมายลำดับรองซึ่งอาจกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนที่อยู่อาศัยและทำกินในเขตป่าอนุรักษ์

กสม. พิจารณาแล้วเห็นว่า การสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยและทำกินในเขตป่าอนุรักษ์ ตามบทเฉพาะกาลของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ นั้น มีความเชื่อมโยงกับการจัดทำกฎหมายลำดับรองที่ออกตามความในพระราชบัญญัติสองฉบับดังกล่าว จึงมีมติให้มีการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) และมาตรา ๔๒ เกี่ยวกับการจัดทำกฎหมายลำดับรอง ตามมาตรา ๖๔ และมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และตามมาตรา ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ รวมทั้งประเด็นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างกฎหมายลำดับรอง ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำกฎหมายลำดับรอง

จากการดำเนินการพิจารณาคำร้องและร่างกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยการรวบรวมปัญหาและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบคำร้องและข้อเสนอแนะตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยของ กสม. ที่เกี่ยวกับพื้นที่ทับซ้อน และศึกษาบทบัญญัติของกฎหมาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หลักการสิทธิมนุษยชน และพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้หารือแนวทางการแก้ไขปัญหา ร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบกับการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิของ กสม. ทั้งด้านกฎหมายและด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมตลอดถึงนักวิชาการด้านสิทธิ

ในที่ดินและการจัดการทรัพยากรป่าไม้ และเครือข่ายภาคประชาสังคม กสม. เห็นว่า มีประชาชนจำนวนมาก โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทและกลุ่มชาติพันธุ์ (ทั้งที่มีสัญชาติไทยและผู้ที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับสัญชาติไทย) ซึ่งอาศัยอยู่เป็นชุมชนเล็ก ๆ กระจุกกระจายบริเวณพื้นที่ห่างไกลจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของรัฐ เนื่องจาก การศึกษาและสาธารณสุขพื้นฐานเข้าไม่ถึง รวมถึงการคมนาคมทุรกันดารยากที่จะติดต่อสื่อสารกับพื้นที่ภายนอก ไม่สามารถแจ้งการครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินในช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๙๗ ถึง พ.ศ. ๒๕๙๘ ได้ รวมทั้งยังมีปัญหาการสำรวจการถือครองที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติตามบทเฉพาะกาล ปัญหาด้านกระบวนการ ร่างกฎหมายลำดับรอง และปัญหาด้านประเด็นในเนื้อหาของร่างกฎหมายลำดับรอง

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น กสม. จึงมีมติให้มีข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ไปยังกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และคณะรัฐมนตรี

โดยที่ กสม. เป็นกลไกอิสระระดับชาติ มีหน้าที่และอำนาจในการเสนอแนะมาตรการ หรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ จึงได้จัดทำโครงการจัดเวทีสาธารณะ เรื่อง “แนวทาง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับกฎหมายลำดับรอง ประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒” ร่วมกับคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจตามข้อบังคับการประชุม วุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติกระทู้ถามกิจการ พิจารณาข้อหาข้อเท็จจริง หรือศึกษา เรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์กรเอกชน และองค์กรในด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ปัญหาความเดือดร้อนของผู้บริโภค พิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดเวทีสาธารณะดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทาง การขับเคลื่อนร่วมกันในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้แก่ประชาชน แนวทางการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเผยแพร่ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงร่างกฎหมายลำดับรอง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้ความเห็นต่อร่างกฎหมาย การตีความและการบังคับใช้พระราชบัญญัติ อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อนำไปสู่ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมายในการรับรองสิทธิชุมชนในสาระสำคัญ ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และหลักสิทธิมนุษยชนสากลต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนร่วมกันในการปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้แก่ประชาชน และแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

๒.๒ เพื่อเผยแพร่ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงร่างกฎหมายลำดับรอง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้ความเห็นต่อร่างกฎหมาย การตีความและการบังคับใช้พระราชบัญญัติ อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ตามหลักการ สิทธิมนุษยชนและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๕. ระยะเวลาดำเนินการ

วันศุกร์ที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๕

๖. สถานที่ดำเนินโครงการ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา อาคารรัฐสภา (ฝั่งวุฒิสภา) เกียกกาย กรุงเทพมหานคร

๗. งบประมาณ

งบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

๘. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๘.๑ วุฒิสภา กสม. หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และองค์กรภาคประชาสังคม ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ต่อข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ของ กสม. และนำไปพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับหลักการของสิทธิบุคคลและชุมชนในการอนุรักษ์ พื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนพร้อมกับทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้รับการดูแลรักษาโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

๘.๒ ได้เผยแพร่ข้อเสนอแนะและแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ของ กสม.

๙. ผู้รับผิดชอบโครงการ

กลุ่มงานอำนวยภารกิจ กสม. สำนักกิจการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
